

Jednym z czynników znacząco negatywnie wpływających na stan środowiska są zużyte opakowania. Choć czas ich użytkowego życia jest bardzo krótki, to czas ich samoistnego rozłożenia – jeśli nie zostaną objęte systemem powtórnego użycia lub recyklingu – może być liczony w latach. Z tego względu w skali Unii Europejskiej funkcjonuje dyrektywa 94/62/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 1994 roku w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych określająca konieczne do osiągnięcia w tytułowym zakresie cele.

Władze polskie doszły właśnie do wniosku, że w ramach obecnie obowiązującego krajowego systemu wynikającego z ustaw z dnia 11 maja 2001 roku o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej oraz tego samego dnia o opakowaniach i odpadach opakowaniowych Polska nie zdoła spełnić wymogów unijnych. W konsekwencji zaproponowana została całkowicie nowa ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych.

Opakowaniem w rozumieniu ustawy jest wyrób, w tym wyrób bezzwrotny, wykonany z jakiegokolwiek materiału, przeznaczony do przechowywania, ochrony, przewozu, dostarczania, prezentacji – produktów od surowców do towarów. Opakowania mogą należeć do jednej z trzech kategorii:

- opakowania jednostkowe – służą do przekazywania produktu użytkownikowi w miejscu zakupu. W kategorii tej mieszczą się również przeznaczone do konsumpcji produktów naczynia jednorazowego użytku;
- opakowania zbiorcze – zawierają wielokrotność opakowań jednostkowych produktów. Zaliczenie do tej kategorii następuje niezależnie od tego, czy opakowania takie są przekazywane użytkownikowi, czy też służą zaopatrywaniu punktów sprzedaży i można je zdjąć z produktu bez naruszania cech produktu;
- opakowania transportowe – służą do transportu produktów w opakowaniach jednostkowych lub zbiorczych w celu zapobiegania uszkodzeniom produktów, przy czym do kategorii tej nie zalicza się kontenerów do transportu drogowego kolejowego, wodnego lub lotniczego.

Ustawa określa wiele zagadnień związanych z opakowaniami i odpadami opakowanymi, w szczególności określa:

1) wymagania, jakim powinny odpowiadać opakowania wprowadzone do obrotu. Przewiduje się, że wprowadzający opakowania (na marginesie będzie musiał wpisać się do nowotworzonego rejestru) jest obowiązany ograniczać ilość i negatywne oddziaływanie na środowisko substancji stosowanych do wytwarzania opakowań oraz wytwarzanych odpadów opakowaniowych, w taki sposób, aby w szczególności:

- a) objętość i masa opakowań były ograniczone do niezbędnego minimum wymaganego do spełnienia funkcji opakowania oraz zapewnienia poziomu bezpieczeństwa produktowi, biorąc pod uwagę oczekiwania użytkownika,
- b) opakowania nie zawierały szkodliwych substancji w ilościach stwarzających zagrożenie dla produktu, środowiska lub zdrowia ludzi.

Opakowania powinny być projektowane i wykonane w sposób umożliwiający:

- a) ich wielokrotne użycie i późniejszy recykling albo
- b) przynajmniej ich recykling – jeżeli nie jest możliwe ich wielokrotne użycie, albo
- c) inna niż recykling forma ich odzysku – jeżeli nie jest możliwy ich recykling;

2) zasady działania organizacji odzysku opakowań;

3) zasady postępowania z opakowaniami oraz odpadami opakowaniowymi. Tytułem ciekawostki warto tu wspomnieć, że ustawa nakłada na przedsiębiorców prowadzących jednostkę handlu detalicznego o powierzchni handlowej powyżej 25 m², który sprzedaje napoje w opakowaniach jednorazowego użytku (z pewnymi wyjątkami), będzie obowiązany posiadać w ofercie handlowej produkty należące do tej samej grupy asortymentowej co napoje w opakowaniach jednorazowego użytku, dostępne w opakowaniach wielokrotnego użytku;;

4) zasady ustalania i pobieranie opłaty produktowej. Opłata ta jest związana z nałożeniem na wprowadzającego produkty w opakowaniach zapewnienia odzysku, w tym recyklingu, odpadów opakowaniowych takiego samego rodzaju jak odpady opakowaniowe powstałe z wprowadzonych przez niego do obrotu produktów w opakowaniach. Ustawa określa minimalne wymagane progi odzysku; w przypadku ich nieosiągnięcia wprowadzający produkty w opakowaniach (a także organizacja odzysku opakowań) są obowiązane wnieść opłatę produktową. Maksymalna stawka opłaty produktowej dla opakowań wynosi 4,50 zł za 1 kg. Opłata jest wnoszona na odrębny rachunek bankowy prowadzony przez marszałka województwa. Wpływy z opłaty produktowej w wysokości 5% stanowią dochody samorządu województwa, z przeznaczeniem na koszty egzekucji należności z tytułu opłaty produktowej oraz obsługę administracyjną systemu gospodarki odpadami opakowaniowymi; w pozostałej części – stanowią dochód budżetu państwa.

Jak wskazują projektodawcy celem zaproponowanych rozwiązań jest zmniejszenie ilości i szkodliwości dla środowiska materiałów i substancji zawartych w opakowaniach i odpadach opakowaniowych oraz ilości i szkodliwości dla środowiska opakowań i odpadów opakowaniowych na etapie procesu produkcyjnego wprowadzania do obrotu, dystrybucji i unieszkodliwiania, w szczególności przez wytwarzanie czystych produktów i stosowanie czystych technologii. Czas pokaże, czy te ambitne cele uda się zrealizować.